

ANASTASIA PETROVNA MANTEVICI

La 11 iulie 1982 a încetat din viață A.P. Mantevici care, prin lucrările sale, s-a impus ca o competentă cercetătoare a culturii scitice, tracogetice și grecești.

S-a născut la 17. XII. 1899 în orașul Petersburg. A urmat cursurile Universității de Stat din Leningrad la secția de cultură și limbile lumii vechi, iar din anul 1924, după terminarea studiilor, a lucrat la Muzeul Ermitaj, în secția istoria culturii străvechi, sectorul de conservare și studiere a colecției de piese scitice, între care și cele de aur.

A desfășurat o susținută și îndelungată, născă științifică de cunoaștere și cercetare a artei secolelor VI—III î.e.n., care s-a concretizat în peste 70 de lucrări (din care dăm mai jos o bibliografie selectivă). În cercetările sale nu s-a limitat numai la problematica artei scitice, ci, prin natura materialului, a analizat și rezolvat și multe aspecte ale artei tracogetice și grecești, care au multe laturi comune.

A analizat într-un studiu problema cazanelor scitice, cazane care s-au descoperit și pe teritoriul țării noastre. Pe baza textului lui Herodot a arătat că aceste cazane sînt locale în nordul Mării Negre, fiind un produs specific scitic, iar asemenea cazane descoperite în România sînt considerate importuri din lumea scitică sau demonstrează o prezență scitică în estul și sud-estul țării noastre.

De asemenea a analizat și problema așa-numitelor coifuri tracogetice din mediul tracogetic și grecesc, pornind de la cîteva fragmente de coif descoperite în tumulul scitic de la Mastiughinșc. Pe baza coifurilor descoperite în mediul geto-dacic, tracic și grecesc, a demonstrat că de fapt

coiful de „tip tracic”, conform realității istorice, ar fi mai indicat să fie numit macedoneano-tracic și că depozitul de coifuri de la Olonești a aparținut unui comandant al generalului macedonean Zopyrion, care în 326 î.e.n. a atacat Olbia, și care a fost înfrânt de geto-daci. Coifurile de acest tip au fost denumite și frigiano-attice. A.P. Manțevici a avut însă dreptate în sensul că sînt macedoneano-trace. O dovadă în acest sens este și faptul că în marele mormînt al regelui Macedoniei Filip al II-lea de la Vergina a fost descoperit un coif de acest tip.

Într-un studiu din 1959, A. P. Manțevici s-a ocupat și de problema agatirșilor, pe care-i localizează, după textul lui Herodot, pe valea Mureșului superior. În afară de acestea a ajuns la concluzia că încă din Hallstatt Transilvania era un important centru de producție de piese de artă din aur, tracii și geto-dacii desfășurînd o importantă activitate în acest domeniu. Ea a arătat că geto-dacii au atins un maximum de putere economică în timpul lui Decebal și că împăratul Traian, în urma celor două războaie dacice, a capturat imensul tezaur al geto-dacilor, cu ajutorul căruia a redresat finanțele Imperiului roman.

Într-o altă serie de studii, regretata cercetătoare a arătat că și Tracia a fost în secolele V și IV î.e.n. un important centru de produse de artă din metal prețios. În acest timp, între Tracia și Nordul Mării Negre nu au existat numai schimburi economice importante, ci și de natură politică, pentru că în această perioadă, în vremea existenței regatului odrid, în regatul bosporan domnește dinastia tracică a Spartochizilor. În această vreme apar la sciți movile, mormintele princiare de la Kul-Oba, Soloha, Certomlik, Tolstaia Moghila și Melitopol.

Autoarea a arătat că piesele de artă scitice au multe similitudini în arta tracică din secolele V și IV î.e.n. de la Duvanli, Brezovo și Panaghiuriste. Ea ajunge la concluzia că multe din piesele din metal prețios din mediul scitic provin din Tracia, unde erau renumitele mine de aur din Munții Balcani și Pangeu. A. P. Manțevici socotește multe piese de aur din mediul scitic opere tractice sau macedoneano-tractice. Păreră autoarei pare a se confirma, după cum ea însăși a avut posibilitatea să-și dea seama în 1980, și după cum și noi am scris în același an, prin descoperirea mormîntului lui Filip al II-lea de la Vergina. Aici, între obiectele de aur și argint, care cîntăresc 87 de kilograme, se află o piesă de goryt de aur. Aceasta este lucrată cu aceeași matriță ca și cele descoperite în mediul scitic de la Ilinetk, Melitopol, Elisavetovsk și Karagadeuș. Ele sînt produse macedonene, ca și alte categorii de piese exportate în mediul scitic, care constituie un important loc de desfacere pentru produsele *geto-macedonene*.

Cu dispariția savantei A. P. Manțevici arheologia sovietică și europeană pierde un mare specialist, care a adus un aport deosebit la rezolvarea problematicei civilizațiilor scitice și tractice. Ea a fost totodată un sincer prieten al României, acordînd cu multă sollicitudine concursul său tuturor arheologilor români, care s-au documentat în bogatele colecții ale tezaurului din Muzeul Ermitaj.

Emil Moscalu

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

- 1 *Ein Grabfund aus Chersones*, Leningrad, 1932.
- 2 *O Skifskih pojasa*, SovArh, 7, 1941, p. 19 — 30.
- 3 *Amfory iz kurgana Soloha*, Soobscenniy Ermitaž, Leningrad, 1947.
- 4 *Šejnye ubory skifskogo perioda*, KSMoscova, 22, 1948, p. 68—73.
- 5 *K voprosu o toreutike v skifskuju epohu*, VDI, 2, 1949, p. 196—220.
- 6 *Greben' i fiata iz kurgana Soloha*, SovArh, 12, 1950, p. 217—238.
- 7 *Riton Talaevskogo kurgana*, in *Istorija i arheologija drevnego Kryma*, Kiev, 1937, p. 165 și urm.
- 8 *Serebriannye sosudy Mastiuginskogo kurgana*, ActaArchHung, 1958, p. 315—333.
- 9 *Zoloto venec iz kurgana na rekë Kalitve (K voprosu o agatyršev)*, IzvestijaSofia, 22, 1959, p. 66—78.
- 10 *Bronzovye kotly v sobranii Gosudarstvennogo Ermitaža (kotly iz kurgana Soloha)*, in *Issledovaniya po arheologii SSSR*, Moscova, 1961, p. 145—150.
- 11 *Ser'gi iz stanicy Krymskoj*, ArhSbornik, 2, 1961, p. 154—162.
- 12 *Gorit iz kurgana Soloha*, Leningrad, 1962.
- 13 *Zolotoi greben' iz kurgana Soloha*, Leningrad, 1962.
- 14 *O plastiny iz kurgana Karagadeus (K tolkovaniju situeta)*, ArhSbornik, 6, 1964, p. 128—138.
- 15 *Drevnye sosudy skifskoj epohi*, ArhSbornik, 8, 1966, p. 23—38.
- 16 *Bronzovye plastiny iz vlorogo Mastiuginskogo kurgana (k voprosu o frakijskih šlemah)*, ArhSbornik, 11, 1969, p. 104—114.
- 17 *Ob amforah iz kurgana Soloha*, Soobscenniy Ermitaž, 29, Leningrad, 1968.
- 18 *O nekotoryh predmetah iz kurgana v g. Maikope*, Apulum, 9, 1971, p. 103—127.
- 19 *Drevneišie ožerelie v Sobranii Ermitaža*, Archaeologia Polona, 14, 1973, p. 59—77.
- 20 *Mastiuginskie kurgany po materialom Sobranija Gosudarstvennogo Ermitaža*, ArhSbornik, 15, 1973, p. 12—46.
- 21 *Certomlykskaja vaza i pekerali iz Tolstoia mogila*, Pulpudeva, 1, 1971, p. 83—98.
- 22 *Izobraženija „skifov” v jubelirnom iskušve antičnoj epohi*, Arheologia, 26, Varşovia, 1975, p. 44 și urm.
- 23 *Kanfar iz kurgana Soloha (K voprosu o frakijskih centrali toreutiki)*, Pulpudeva, 3, 1978, p. 61—71.
- 24 *K antičnoj carskoj grobnicy v Makedonii v 1977 godu*, Soobščenniy Ermitaž, 44, Leningrad, 1980, p. 49—50.